

DET KONGELIGE
KOMMUNAL- OG REGIONALDEPARTEMENT

Rundskriv H - 1/11

Saksnr. 11/538

November 2011

Rundskriv om standardvedtekter for kommunale næringsfond gitt i vannkraftsaker (kraftfond og hjemfallsfond).

Gitt med hjemmel i lovbestemmelsene om kraftfond i Industrikonsesjonsloven (14.desember 1917 nr 16, § 2,3 ledd nr 13, 6 ledd) og Vassdragsreguleringsloven (14.desember) 1917 nr 17, § 11 nr 2,2. ledd.

Industrikonsesjonsloven og vassdragsreguleringsloven krever at kommuner med kraftfond over en viss størrelse skal ha vedtekter. Dette rundskrivet er et redskap for kommunene til å fylle lovenes krav. Følges standardvedtektene er forvaltningen i tråd med loven. Det er imidlertid mulig for kommunene å føye til egne bestemmelser til standardvedtektene.

Rundskrivet erstatter tidligere standardvedtekter i Rundskriv H - 17/98 og trer i kraft fra 1. januar 2012. Rundskrivet finnes på hjemmesidene til Kommunal- og regionaldepartementet.

Kommuner som har godkjente vedtekter for kraftfond i tråd med Rundskriv H-17/98, behøver ikke foreta endringer i sine vedtekter, under forutsetning av at de ikke inneholder bestemmelser som bryter mot det til enhver tid gjeldende regelverket for offentlig støtte. Øvrige kommuner må utarbeide vedtekter i samsvar med dette rundskrivet. Vedtektene skal godkjennes av fylkesmannen i henhold til bestemmelsene i foreliggende rundskriv. Kommunens vedtekter skal sendes fylkesmannen til godkjenning så snart som mulig, slik at de er operasjonelle fra 1. januar 2012.

1 Generelt om kraft- og hjemfallsfond

Ved kraftutbygging pålegges regulanten å innbetale en avgift (konesjonsavgift) til staten og til de fylkeskommuner og kommuner som Kongen bestemmer. Regulanten kan også pålegges å opprette et fond i de aktuelle kommuner.

Fondet og de årlige konesjonsavgiftene utgjør det som her er kalt kraftfond.

Når et vannfall hjemfaller til staten ved utløpet av konsesjonstiden skal inntil en tredjepart av anlegget tilfalle de kommuner hvor vannfall, kraftverk og tilhørende reguleringsanlegg ligger. Stortinget fastsetter verdien av anlegget og kommunenes andel av denne, samt fordelingen mellom kommunene. Stortinget kan beslutte at midlene skal utbetales til kommunene i form av et fond.

Fondet og den årlige avkastning utgjør det som her er kalt hjemfallsfond.

Rundskrivet med standardvedtekter gjøres gjeldende for samtlige kraft-/hjemfallsfond. Standardvedtektene angir kun den ytre rammen for bruken av kraft-/hjemfallsfondsmidler. Innenfor standardvedtektene kan kommunene snevre inn fondets støtteformål, støtteformer og støttevilkår i sine vedtekter.

I tillegg til kraft-/hjemfallsfond gir fylkeskommunene midler til kommunale næringsfond innenfor programkategori 13.50 Distrikts- og regionalpolitikk på Kommunal- og regionaldepartementets statsbudsjett. Fra departementets side utgjør retningslinjene for kap. 551, post 60 den ytre rammen for retningslinjer for kommunale næringsfond. Retningslinjene for kap. 551, post 60 finnes på hjemmesidene til Kommunal- og regionaldepartementet.

For kommuner som har relativt små kraftfond og som også får tildelt midler til kommunale næringsfond fra fylkeskommunen, vil departementet anbefale at kraftfondet går inn i næringsfondet. Da skal fondene forvaltes etter de retningslinjene som gjelder for det kommunale næringsfondet. Hjemfallsfond må forvaltes i eget fond.

1.1 Industrikonesjonsloven og vassdragsreguleringsloven

Lovbestemmelsene om kraftfond finnes i Industrikonesjonsloven (14. desember 1917 nr. 16), § 2, tredje ledd nr. 13, sjette ledd og Vassdragsreguleringsloven (14. desember 1917 nr. 17), § 11 nr. 2, andre ledd. Bestemmelsene ble endret ved lov av 12. juni 1987 og begge lyder slik:

Avgiften til fylkeskommunen og til kommunene fordeles mellom disse innbyrdes etter bestemmelse av Kongen for 10 år ad gangen. Avgiften avsettes særskilt for hver kommune til et fond, som anvendes etter bestemmelse av fylkestinget eller kommunestyret. Denne myndigheten kan delegeres til annet kommunalt eller fylkeskommunalt organ. Fondets midler skal i samsvar med vedtekter som er undergitt vedkommende departements godkjenning, fortrinnsvis anvendes til utbygging av næringslivet i distriktene. Departementet kan delegere myndigheten til å godkjenne vedtektene til fylkesmannen. Kommunen kan påklage fylkesmannens avgjørelse etter nærmere regler fastsatt av departementet. Vedtekter for fond under et beløp Kongen bestemmer, trenger ikke godkjenning.

Lovbestemmelsen om hjemfallsfond finnes i Industrikonsesjonslovens (lov 14. desember 1917 nr. 16) § 41, andre ledd og lyder slik:

Når et vannfall med anlegg i henhold til konsesjon tilfaller staten, skal en del av anlegget eller dets verdi, dog ikke over en tredjepart, tildeles de kommuner hvor vannfallet, kraftverkene eller reguleringsanleggene ligger. Stortinget bestemmer i tilfelle verdien og kommunenes andel derav og foretar fordelingen mellom dem. Stortinget kan også bestemme at det av midlene opprettes et fond til fordel for kommunene, eller at det utbetales dem en andel av det økonomiske utbyttet anlegget måtte gi.

Følgende forhold videreføres fra tidligere rundskriv:

- Kommunestyret kan delegere avgjørelsesmyndighet i kraftfondssaker og hjemfallsfondssaker til et annet kommunalt organ.
- Det er delegert til fylkesmannen å godkjenne vedtekter og eventuell endring av vedtektene.
- Vedtektene for kraftfond/hjemfallsfond hvor enten opprinnelig fondskapital eller de årlige konsesjonsavgiftene er mindre enn 100 000 kroner trenger ikke godkjenning.

1.2 Fylkesmannens og fylkeskommunens oppgaver

Med hjemmel i Vassdragsregulerings- og Industrikonsesjonsloven er myndighet til å godkjenne vedtektene for kraft-/hjemfallsfond delegert til fylkesmannen.

Kommunestyret skal behandle forslag til vedtekter/endringer av vedtektene og slik angi rammen for bruk av kraft-/hjemfallsfond. Vedtektene skal sendes fylkesmannen for godkjenning. Fylkesmannen skal påse at lovens krav er oppfylt og ta stilling til spørsmålet om vedtektene kan godkjennes i henhold til foreliggende standardvedtekter. Kommunestyret kan påklage fylkesmannens avgjørelse til Kommunal- og regionaldepartementet.

Kommunestyret har forvaltningsmyndigheten for kraft-/hjemfallsfond dersom myndigheten ikke er delegert til annet kommunalt organ i samsvar med Industrikonsesjonslovens § 2 og Vassdragsreguleringsloven § 10.

Når det gjelder kontroll viser vi til regler om kommunal virksomhet, jf. kommunelovens §§ 59 og 60.

Fylkeskommunen har en veiledningsfunksjon overfor kommunene når det gjelder næringsutvikling. Fylkeskommunene bruker Innovasjon Norge som operatør for direkte bedriftsrettede virkemidler. Fylkeskommunens veiledningsfunksjon er avhengig av god kunnskap om arbeidet med næringsutvikling i de enkelte kommuner. Vedtekter for og årsmeldinger om bruken av kraft-/hjemfallsfond skal derfor sendes fylkeskommunen til orientering.

1.3 Regelverket for offentlig støtte

EØS-avtalen artikkel 61 forbyr som hovedregel offentlig støtte til næringslivet. Forbudet retter seg mot offentlige tiltak som gir økonomiske fordeler til bestemte bedrifter, grupper av bedrifter, visse sektorer eller geografiske områder (selektive støttetiltak). EØS-avtalens bestemmelser om offentlig støtte danner viktige rammer for næringsvirksomhet. Regelverket angir begrensninger, men også handlingsrommet for det offentlige som støttegiver. *Hva som er offentlig støtte iht. EØS-avtalen tolkes vidt.* Forbudet omfatter mange typer offentlige tiltak som gir direkte eller indirekte økonomiske fordeler for bedrifter.

Offentlig støtte er definert gjennom følgende kriterier:

1. Støtten må innebære en *økonomisk fordel* for mottakeren
2. Støtten må være gitt av staten eller av *statsmidler* i enhver form
3. Mottaker av støtte må drive *økonomisk aktivitet* (foretaksbegrepet)
4. Støtten må begunste *enkelte* foretak eller produksjonen av enkelte varer eller tjenester (selektivitet)
5. Støtten må vri konkurransen eller true med å *vri konkurransen*
6. Støtten må være egnet til å *påvirke samhandelen* mellom EØS-landene

Dersom alle kriterier er oppfylt eller ikke kan utelukkes, foreligger offentlig støtte. Kraftfond skal forvaltes i tråd med det til en hver tid gjeldende regelverket for offentlig støtte. Selv om kommunen/fondsstyret står fritt til å velge hvordan de ønsker å bruke sitt kraftfond, vil departementet anbefale at vedtektene retter seg etter reglene for bagatellmessig støtte i tilfeller der tilskudd anses å utgjøre offentlig støtte.

Dersom kommunen ikke ønsker å følge reglene for bagatellmessig støtte må kommunen notisere støtten til EFTAs overvåkingsorgan, The EFTA Surveillance Authority (ESA), etter det regelverket kommunen finner hensiktsmessig. Dersom kommunen velger å notisere støtte følger det også en årlig rapporteringsplikt til ESA via Fornyings- administrasjons- og kirkedepartementet, i samsvar med Lov om offentlig støtte § 2.

Nettsiden www.eftasurv.int inneholder en oversikt over gjeldende regelverk for offentlig støtte. Se også Fornyings- administrasjons- og kirkedepartementets veileder om EØS-avtalens regler om offentlig støtte.

2 Nærmere om klage og lovlighetskontroll

a. Lovlighetsklage

Etter kommunelovens § 59 kan tre eller flere medlemmer av kommunestyret sammen bringe avgjørelse truffet av folkevalgt organ eller den kommunale administrasjonen inn for departementet til kontroll av avgjørelsens lovlighet. Departementets myndighet til å avgjøre lovlighetsklager er delegert til fylkesmannen, jf. departementets rundskriv H-25/92 av 1. juni 1993. Fristen for å kreve lovlighetskontroll er ved forskrift av 13. januar 1993 satt til tre uker fra det tidspunkt avgjørelsen ble truffet.

b. Forvaltningsklage (partsklage)

Vedtak om avslag på søknad om støtte må anses som enkeltvedtak etter forvaltningslovens § 2. Etter forvaltningslovens § 28 andre ledd kan enkeltvedtak truffet av forvaltningsorgan opprettet i medhold av kommuneloven, påklages til kommunestyret eller en særskilt klagenemnd. Når det påklagede vedtak er truffet av kommunestyret, er departementet klageinstans. Departementets myndighet til å avgjøre forvaltningsklager er delegert til fylkesmannen, jf. rundskriv H-25/92 av 1. juni 1993.

Klageberettigede er den som er part i saken eller annen med rettslig klageinteresse.

c. Klage over fylkesmannens avgjørelse om godkjenning av vedtekter for kraftfond/ hjemfallsfond

Etter Industrikonsesjonslovens § 2, tredje ledd nr. 13, sjette ledd og Vassdragsreguleringslovens § 11 nr. 2, andre ledd, kan kommunen påklage fylkesmannens avgjørelse etter nærmere regler fastsatt av departementet.

Jf. punkt 1.2 kan kommunestyret påklage fylkesmannens avgjørelse til Kommunal- og regionaldepartementet.

3 Standardvedtekter for bruk og forvaltning av kraftfond/hjemfallsfond

A. Kraftfond - § 1 Hjemmel, kapital og avkastning.

a. Fondskapitalen er:

Næringsfond på kr. . . . innbetalt av . . . i medhold av pkt. . . . i konsesjonsvilkårene for Opprettet ved Kongelig resolusjon av

b. Avkastning er:

- Årlige konsesjonsavgifter som blir innbetalt av i medhold av punkt i konsesjonsvilkårene for

- Renter og annen avkastning av fondskapitalen gitt ved kongelig resolusjon.

Alle konsesjonsavgifter, renter og annen avkastning skal tas til inntekt for kraftfondet og må disponeres i samsvar med vedtektene. Fondskapitalen kan ikke brukes til lån eller tilskudd.

B. Hjemfallsfond - § 1 Hjemmel, kapital og avkastning.

Fondskapital er:

Hjemfallsfond på kr. . . . fra staten i forbindelse med hjemfall av . . . kraftverk, i medhold av Stortingets vedtak a , jf. St.prp. nr./Prop. S . . . (19/20.. - ..) og Innst. S nr. . . (19/20.. - ..)

Renter og annen avkastning skal tas til inntekt for hjemfallsfondet og må disponeres i samsvar med vedtektene. Fondskapitalen kan også benyttes til lån eller tilskudd.

§ 2 Formål.

Kraft-/hjemfallsfondet skal fortrinnsvis anvendes til næringsformål, som for eksempel bedriftsstøtte, tilrettelegging for næringsutvikling i regi av kommunen, stedsutvikling, ulike typer utviklingsarbeid med mer. Fondet kan også benyttes til kommunale investeringer i varige driftsmidler.

Fondsmidlene kan ikke nyttes til å dekke løpende drift av kommunen, bortsett fra renter og avdrag på investeringer som er gjort i tråd med fondets formål. Unntak er også avlønning av næringssjef eller tilsvarende for å forvalte fondet.

Det kan heller ikke gis støtte til bedrifter for å dekke avdrag og renter på lån eller løpende drift.

Det bør ikke gis støtte til virksomhet som mottar betydelige overføringer over statsbudsjettet.

§ 3 Støtteformer.

Støtte kan gis i form av lån og tilskudd.

Midlene bør ikke nyttes til aksjetegning i private bedrifter. Dersom det tegnes kommunale aksjer, kan ikke dette utgjøre mer enn 30 % av aksjekapitalen i bedriften. Denne begrensningen gjelder ikke utviklingsselskap, utleiebygg o.l. som kommunen etablerer i samarbeid med private interessenter.

§ 4 Forholdet til internasjonale forpliktelser på statsstøtteområdet.

Bruken av fondet må være i samsvar med de internasjonale regelverk Norge har sluttet seg til på statsstøtteområdet.

§ 5 Forvaltning.

Ved forvaltning av fondsmidlene skal det legges vekt på lav finansiell risiko og høy likviditet. Renter og avdrag tilbakeføres til fondet.

§ 6 Årsmelding og rapporteringsplikt.

Det skal legges fram en melding om fondets virksomhet for kommunestyret hvert år. Gjenpart av denne meldingen skal sendes fylkesmannen og fylkeskommunen.

§ 7 Godkjenning av vedtekter.

Vedtektene kan endres etter vedtak av kommunestyret. Vedtaket trenger godkjenning av fylkesmannen. Kopi av godkjente vedtekter sendes fylkeskommunen.

Etter fullmakt

Halgeir Aalbu
ekspedisjonssjef

Kari R. Theting
rådgiver

